

IDVN

Viet Nam International Law Firm

LEGAL UPDATE

Contracts

LEGAL UPDATE

LUẬT GIAO DỊCH ĐIỆN TỬ 2023 (CÓ HIỆU LỰC TỪ NGÀY 1/7/2024) VÀ TÁC ĐỘNG ĐẾN HỢP ĐỒNG ĐIỆN TỬ.

Luật sư Nguyễn Thị Mai Hương

Luật Giao dịch điện tử 2005 (“**Luật 2005**”) sau gần 20 năm áp dụng đã góp phần tạo cơ sở pháp lý cho thương mại điện tử và chính phủ điện tử. Tuy nhiên, sự phát triển mạnh mẽ của công nghệ số, dữ liệu lớn (big data), điện toán đám mây, trí tuệ nhân tạo (AI) và blockchain đặt ra yêu cầu cần cập nhật khung pháp lý. Luật Giao dịch điện tử 2023 (“**Luật 2023**”) được ban hành và có hiệu lực 1/7/2024 nhằm mở rộng phạm vi điều chỉnh, nâng cao tính tương thích quốc tế và tạo hành lang pháp lý toàn diện cho chuyển đổi số quốc gia.

Luật 2023 có nhiều quy định mới hoặc chi tiết hơn điều chỉnh tác động đến các dạng thể hiện của thông điệp dữ liệu, trong đó có hợp đồng điện tử. Theo khoản 16, Điều 3 Luật 2023, hợp đồng điện tử được định nghĩa là dạng hợp đồng được quy định chung tại Bộ luật dân sự 2015 nhưng hình thức thiết lập dưới dạng thông điệp dữ liệu.¹ Đây là loại hợp đồng vừa có điểm chung và điểm riêng so với hợp đồng truyền thống bằng giấy và là xu thế giao dịch tương lai giữa tổ chức, cá nhân nên việc nhận diện các quy định Luật 2023 tác động đến hợp đồng này là cần thiết. Dưới đây là một số điểm mới Luật 2023 và tác động trực tiếp đến hợp đồng điện tử.

1. Mở rộng phạm vi điều chỉnh

Trước đây, Luật 2005 loại trừ một số lĩnh vực bao gồm đất đai, thừa kế, kết hôn, ly hôn, hối phiếu và giấy tờ có giá... Tuy nhiên, hiện nay Luật 2023 không loại trừ bất kỳ loại giao dịch nào, trừ khi luật chuyên ngành có quy định khác. Điều 1 và Điều 3 Luật 2023 quy định: “Luật này điều chỉnh việc thực hiện giao dịch bằng phương tiện điện tử trong các hoạt động của cơ quan, tổ chức, cá nhân.” Qua việc mở rộng phạm vi điều chỉnh đã cho thấy việc phát triển công nghệ và các giải pháp kiểm soát rủi ro trong giao dịch đã được xử lý, Việt Nam đã thay đổi cách tiếp cận và thay đổi luật để thúc đẩy giao dịch điện tử và số hóa đa dạng tất cả lĩnh vực.

Tác động đến hợp đồng điện tử:

- Phạm vi giao dịch hợp đồng điện tử được pháp luật thừa nhận trong mọi lĩnh vực, bao gồm cả bất động sản, tài chính, bảo hiểm, lao động, tư pháp, ...
- Giúp tổ chức, cá nhân tự tin hơn để đầu tư công nghệ, thực hiện chuyển đổi toàn bộ hệ thống hợp đồng sang hình thức điện tử.

¹ Khoản 4, Điều 3 Luật 2023 quy định: Thông điệp dữ liệu là thông tin được tạo ra, được gửi, được nhận, được lưu trữ bằng phương tiện điện tử.

2. Xác lập khái niệm “Giao dịch điện tử toàn trình”

Theo khoản 3 Điều 4 Luật 2023, Giao dịch điện tử toàn trình là giao dịch được thực hiện, xử lý, ký kết, lưu trữ hoàn toàn bằng phương tiện điện tử.

Tác động đến hợp đồng điện tử:

- Luật 2023 xây dựng nguyên tắc, quy định chính sách khuyến khích đẩy mạnh hợp đồng được đàm phán, soạn thảo, khởi tạo, trao đổi, ký và lưu trữ toàn bộ trên nền tảng điện tử mà không cần bất kỳ giai đoạn giấy tờ nào.
- Hợp pháp hóa các nền tảng ký kết trực tuyến như DocuSign, FPTeSign, ViettelSign, SignNow... của các tổ chức cung cấp dịch vụ điện tử có thẩm quyền theo quy định pháp luật. Các tổ chức, cá nhân có thể xác lập hợp đồng thông qua nền tảng công nghệ vừa đảm bảo hợp đồng có đầy đủ giá trị pháp lý, thuộc tính của thông điệp dữ liệu như văn bản, chứng cứ, bản gốc. Các tổ chức cung cấp dịch vụ nền tảng có thể cung cấp các xác nhận giao dịch là chứng cứ cho cơ quan, tổ chức giải quyết tranh chấp khi cần thiết.

3. Giá trị pháp lý của thông điệp dữ liệu và hợp đồng điện tử

Điều 9, 10 và 11 Luật 2023² quy định giá trị thuộc tính của thông điệp dữ liệu như được xem là văn bản, bản gốc và chứng cứ với các điều kiện cụ thể. Ngoài ra, Điều 13 và 14 Luật 2023 cũng quy định chi tiết về chuyển đổi giữa bản giấy và bản điện tử. Với các quy định mới này, các tổ chức, cá nhân sẽ nhận diện các điều kiện để đáp ứng các yêu cầu hình thức văn bản, bản gốc, chứng cứ của thông điệp dữ liệu và chuyển đổi giữa các hình thức điện tử và giấy đều có giá trị

² Điều 9 Luật 2023. Thông điệp dữ liệu có giá trị như văn bản

1. Trường hợp pháp luật yêu cầu thông tin phải được thể hiện bằng văn bản thì thông điệp dữ liệu được xem là đáp ứng yêu cầu nếu thông tin trong thông điệp dữ liệu đó có thể truy cập và sử dụng được để tham chiếu.
2. Trường hợp pháp luật yêu cầu văn bản phải được công chứng, chứng thực thì thông điệp dữ liệu được xem là đáp ứng yêu cầu nếu được công chứng theo quy định của pháp luật về công chứng; chứng thực theo quy định của Luật này và pháp luật về chứng thực.

Điều 10 Luật 2023. Thông điệp dữ liệu có giá trị như bản gốc

Thông điệp dữ liệu được sử dụng và có giá trị như bản gốc khi đáp ứng đủ các yêu cầu sau đây:

1. Thông tin trong thông điệp dữ liệu được bảo đảm toàn vẹn kể từ khi được khởi tạo lần đầu tiên dưới dạng một thông điệp dữ liệu hoàn chỉnh.

Thông tin trong thông điệp dữ liệu được xem là toàn vẹn khi thông tin đó chưa bị thay đổi, trừ những thay đổi về hình thức phát sinh trong quá trình gửi, lưu trữ hoặc hiển thị thông điệp dữ liệu;

2. Thông tin trong thông điệp dữ liệu có thể truy cập và sử dụng được dưới dạng hoàn chỉnh.

Điều 11 Luật 2023. Thông điệp dữ liệu có giá trị dùng làm chứng cứ

1. Thông điệp dữ liệu được dùng làm chứng cứ theo quy định của Luật này và pháp luật về tố tụng.
2. Giá trị dùng làm chứng cứ của thông điệp dữ liệu được xác định căn cứ vào độ tin cậy của cách thức khởi tạo, gửi, nhận hoặc lưu trữ thông điệp dữ liệu; cách thức bảo đảm và duy trì tính toàn vẹn của thông điệp dữ liệu; cách thức xác định người khởi tạo, gửi, nhận thông điệp dữ liệu và các yếu tố phù hợp khác.

pháp lý đáp ứng các quy định pháp luật chuyên ngành liên quan đến yêu cầu về hình thức hợp đồng và giá trị pháp lý để chứng minh trước tổ chức có thẩm quyền.

Tác động đến hợp đồng điện tử:

- Khẳng định Hợp đồng điện tử đáp ứng yêu cầu hình thức giao dịch bằng văn bản, bản gốc và có giá trị chứng cứ đảm bảo không phân biệt giá trị pháp lý với Hợp đồng xác lập thông qua văn bản giấy nhưng phải đáp ứng các điều kiện Luật 2023 quy định.
- Đối với các việc sao y chứng thực chuyển đổi giữa hợp đồng điện tử sang bản sao hợp đồng giấy và ngược lại đã được pháp luật ghi nhận và hoàn toàn có thể thực hiện được khi Luật công chứng 2024 đã quy định về công chứng điện tử.
- Cho phép tòa án, trọng tài, cơ quan quản lý thừa nhận hợp đồng điện tử như chứng cứ có giá trị pháp lý tương đương.

4. Công nhận linh hoạt các loại chữ ký điện tử

Khoản 1 Điều 25 Luật 2023: “Chữ ký điện tử có giá trị pháp lý như chữ ký tay nếu phương pháp tạo ra chữ ký điện tử đủ để xác định được người ký và đảm bảo tính toàn vẹn của thông tin.”. Trong các loại chữ ký điện tử thì chữ ký số³ là dạng chữ ký đảm bảo tính xác thực người ký, đảm bảo tính xác thực nội dung giao dịch và đáp ứng điều kiện để có phát sinh giá trị của thông điệp dữ liệu như nêu phân trên.

Tác động đến hợp đồng điện tử:

- Khẳng định giá trị pháp lý của chữ ký điện tử của hợp đồng điện tử như ký scan, ký hình ảnh, OTP.. nếu đáp ứng điều kiện về xác thực và toàn vẹn thông tin và nhấn mạnh giá trị của chữ ký số có chứng thư số (CA) đảm bảo tính pháp lý chặt chẽ khi phát sinh tranh chấp;
- Mở rộng đáng kể khả năng áp dụng hợp đồng điện tử B2C và giao dịch nhỏ lẻ, ví dụ hợp đồng thuê, mua bán trực tuyến, thỏa thuận người dùng (click-wrap, e-consent).

5. Thiết lập cơ chế “dịch vụ chứng thực tin cậy điện tử”

Điều 51 Luật 2023: “Tổ chức cung cấp dịch vụ tin cậy điện tử phải bảo đảm tính bảo mật, an toàn và khả năng kiểm chứng của giao dịch điện tử.”

Tác động đến hợp đồng điện tử:

- Hợp đồng điện tử được ký kết, lưu trữ, xác thực qua dịch vụ tin cậy điện tử được cấp phép sẽ tự động được thừa nhận giá trị pháp lý.
- Tạo khuôn khổ tương thích với chuẩn quốc tế, giúp hợp đồng điện tử có thể được công nhận quốc tế.

6. Lưu trữ và tra cứu hợp đồng điện tử

³ Khoản 12, Điều 3 Luật 2023: *Chữ ký số* là chữ ký điện tử sử dụng thuật toán khóa không đối xứng, gồm khóa bí mật và khóa công khai, trong đó khóa bí mật được dùng để ký số và khóa công khai được dùng để kiểm tra chữ ký số. Chữ ký số bảo đảm tính xác thực, tính toàn vẹn và tính chống chối bỏ nhưng không bảo đảm tính bí mật của thông điệp dữ liệu.

Điều 36 Luật 2023: “Dữ liệu điện tử phải được lưu trữ trong thời hạn cần thiết để đảm bảo việc tra cứu, sử dụng, kiểm chứng khi cần.”

Tác động đến hợp đồng điện tử:

- Doanh nghiệp có trách nhiệm bảo đảm khả năng truy xuất, xác thực của hợp đồng điện tử khi có yêu cầu từ cơ quan quản lý hoặc tòa án.
- Thúc đẩy việc sử dụng các nền tảng lưu trữ điện tử an toàn, phòng ngừa các rủi ro tranh chấp phát sinh về sau.

Kết luận:

Luật Giao dịch điện tử 2023 đánh dấu bước ngoặt pháp lý cho hợp đồng điện tử tại Việt Nam. Việc công nhận giá trị pháp lý của thông điệp dữ liệu, các hình thức chữ ký điện tử và khung “dịch vụ tin cậy điện tử” giúp hợp đồng điện tử không chỉ hợp pháp mà còn có giá trị thực thi mạnh mẽ trong tổ tụng, thương mại và quốc tế.